

Nacka Kommun
vuxenutbildningen@nacka.se

2018-01-26

Dnr 400-2016:6995

Rektor
madeleine.mjoberg@lernia.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av undervisningen i
svenska för invandrare vid SFY Taxi vid SweJa
Kunskapscenter i Nacka kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av undervisningen i svenska för invandrare. Syftet är att bedöma i vilken utsträckning vuxenutbildningen i svenska för invandrare främjar elevers möjligheter att få lära sig och utveckla ett funktionellt andra-språk som grund för kommunikation och aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv och för vidare studier.

De övergripande frågeställningarna är:

- 1) I vilken utsträckning främjar undervisningens arbetsätt och arbetsformer elevernas språkutveckling i enlighet med deras behov, förutsättningar och mål?*
- 2) I vilken utsträckning stimulerar undervisningens innehåll elevernas möjligheter att utveckla en allsidig språkförmåga som är relevant för elevens vardags-, samhälls- och arbetsliv och vidare studier?*
- 3) Vilka tänkbara förklaringar finns till att undervisningen i olika utsträckning främjar elevens allsidiga språkförmåga?*

Frågeställning 1 och 2 ska besvaras inom ramen för varje enskilt granskningsbeslut på verksamhetsnivå samt på övergripande nivå inom ramen för en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Frågeställning 3 ska besvaras i den övergripande kvalitetsgranskningsrapporten.

Granskningen genomförs i 15 utvalda verksamheter där fokus ligger på C- och D-kurser inom ramen för studievägarna 2 och 3. I urvalet ingår såväl verksamheter om kommunerna bedriver i egen regi liksom verksamheter som bedrivs av extern anordnare via entreprenadavtal med kommunerna. SFY Taxi, med SweJa Kunskapscenter som utförare av utbildningen och Nacka kommun som huvudman, ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte SweJa Kunskapscenter den 28 september och den 16 november 2017. Besöket genomfördes av utredarna Anna-Karin Lundström och Elisabeth Wikén. I samband med besöket gjordes intervjuer med elever, lärare och rektorn samt lektionsobservationer.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter följer en motivering till det utvecklingsområde som Skolinspektionen har identifierat inom ramen för granskningen.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen vid SFY Taxi vid SweJa Kunskapscenter till stora delar innefattar arbetsätt och arbetsformer som stödjer elevernas språkutveckling. Eleverna får på flera olika sätt möjlighet att arbeta med uppgifter som bygger på samarbete och problemlösning i helklass, grupp-arbeten och genom enskilt arbete. Eleverna möter också utforskande arbetsuppgifter som har anknytning till språkanvändningen utanför klassrummet. Därtill möter eleverna olika typer av medier i undervisningen, exempelvis genom en nätbaserad lärplattform.

Vidare bedömer Skolinspektionen att undervisningens innehåll i flera delar främjar elevernas allsidiga språkförmåga. Stämningen och atmosfären i klassrummet är allmänt god och läraren arbetar aktivt för att skapa ett tillåtande klimat. Eleverna får möjlighet att öva på att läsa, lyssna och skriva i vardagliga situationer och i samhällslivet. Eleverna möter också en undervisning vars innehåll präglas av ett jämställdhetsperspektiv, både kopplat till olika samhällsfrågor och till yrket som taxiförare.

Skolinspektionens granskning visar också att det finns delar som kan utvecklas ytterligare. Det identifierade utvecklingsområdet beskrivs mer ingående nedan.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Eleverna behöver inom undervisningen i högre utsträckning ges möjlighet att öva sin förmåga att föra samtal i olika situationer

Skolinspektionen bedömer att läraren i sin undervisning kan ge eleverna större utrymme att utveckla sin förmåga att kommunicera muntligt. Både lärare och elever berättar i intervju att undervisningen till stor del utgörs av att läraren pratar och berättar om olika saker som sedan diskuteras i klassen. Läraren beskriver i intervju sina lektioner som föreläsningar, och i samband med observationen noterar Skolinspektionen att en stor del av talutrymmet under lektionen upptas av läraren själv. Under den observerade lektionen försöker läraren engagera eleverna i diskussioner genom att ställa frågor till dem, men eleverna ges i liten utsträckning utrymme att muntligt pröva sig fram och formulera sig klart. Eleverna säger att den lektion Skolinspektionen såg prov på var

en typisk lektion, men att det även förekommer att lektioner har en högre grad av muntliga inslag. Eleverna beskriver vidare stämningen i klassrummet som god och säger att de har bra kontakt med läraren, som de upplever lyssnar på dem. Förutsättningarna för att utveckla den muntliga delen av undervisningen torde därmed vara mycket goda, och skulle bidra till att eleverna får bättre förutsättningar att utveckla sin förmåga att kommunicera i olika sammanhang och för olika syften.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 28 maj 2018 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till *skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se*, eller per post till, *Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2016:6995) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren
Beslutsfattare

Anna-Karin Lundström
Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/svenska-for-invandrare/>

Bilaga 1 Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Bilaga 2 Författningshänvisningar

Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Vid SFY Taxi är sju elever inskrivna vid tiden för granskningen. All antagning sker via huvudmannen Nacka kommun, och utförare av utbildningen är SweJa Kunskapscenter, som har betygsrätt för utbildningen. Utbildningen leds av en rektor som är anställd av SweJa Kunskapscenter.

Vid SFY Taxi kombinerar eleverna en yrkesutbildning till Taxiförare med studier i svenska för invandrare. Vid det första besökstillfället deltog två elever i svenskundervisningen, varav ingen var hemmahörande i Nacka kommun. Vid det andra besökstillfället hade klassen utökats till sju elever. De modersmål som förekommer bland eleverna är arabiska, persiska, tigrinja, engelska, turkiska och ryska.

Eleverna läser kurserna C och D på studieväg 2 i gemensam grupp. Den lärare som är anställd för att bedriva undervisningen inom svenska för invandrare är behörig¹ för detta.

¹ För att vara behörig lärare i svenska för invandrare ska läraren ha något av följande:

- en ämneslärarexamen, med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 eller med inriktning mot arbete i gymnasieskolan, om examen omfattar ämnet svenska som andraspråk,
- en äldre examen än som avses i första satsen och som är avsedd för undervisning i ämnet svenska som andraspråk, eller
- en utbildning som ger behörighet att bedriva undervisning som lärare, om han eller hon kompletterat sin behörighet med ytterligare ämnesstudier om minst 30 högskolepoäng eller motsvarande i ämnet svenska som andraspråk (Förordning 2011:326 om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare).

Författningshänvisningar

Arbetsätt och arbetsformer

Skollagen

20 kap. Kommunal vuxenutbildning

8 § 1 st Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Läroplan för vuxenutbildningen

Vuxenutbildningens uppdrag

Vuxenutbildningens målgrupp är heterogen och eleverna är individer med mycket olika förutsättningar. Även elevernas mål med utbildningen kan variera kraftigt. Utbildningen måste därför anpassas utifrån individens behov och förutsättningar och den kan variera både till längd och till innehåll. Vuxenutbildningen ska alltid möta varje elev utifrån hans eller hennes behov och förutsättningar.

Förståelse och medmänsklighet

Ingen ska inom vuxenutbildningen utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling ska aktivt motverkas.

Riktlinjer

Läraren ska

- utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- i undervisningen skapa en sådan balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande,
- tydliggöra vilka vetenskapliga grunder, värderingar och perspektiv som kunskaperna vilar på och vägleda eleverna så att de kan ta ställning till hur kunskaper kan användas,
- se till att undervisningen till innehåll och utformning präglas av ett jämställdhetsperspektiv,
- stimulera, handleda och stödja eleven,
[...]

Kursplan för utbildning i svenska för invandrare

Utbildningens syfte

Utbildningen ska rikta sig till personer som har olika erfarenheter, livssituation, kunskaper och studiemål. Utbildningen ska planeras och utformas tillsammans med eleven och anpassas till

elevens intressen, erfarenheter, allsidiga kunskaper och långsiktiga mål. Utbildningen ska, med utgångspunkt från individens behov, kunna kombineras med förvärvsarbete eller andra aktiviteter, t.ex. arbetslivsorientering, validering, praktik eller annan utbildning. Den måste därför utformas så flexibelt när det gäller tid, plats, innehåll och arbetsformer att det är möjligt för eleven att delta i undervisningen.

Utbildningens mål och karaktär

Inom sfi ska eleven utveckla sin kompetens att använda olika digitala verktyg och hjälpmedel för information, kommunikation och lärande. Det vidgade textbegreppet är av stor vikt inom sfi. Att tillägna sig och bearbeta texter behöver inte alltid innebära läsning utan även avlyssning, bild- och filmstudium.

Innehåll i undervisningen

Skollagen

20 kap. Kommunal vuxenutbildning

4 § 3 st Utbildning i svenska för invandrare syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. Utbildningen får ske på elevens modersmål eller något annat språk som eleven behärskar.

Läroplan för vuxenutbildningen

Vuxenutbildningens uppdrag

Vuxenutbildningen ska förmedla kunskaper och stödja eleverna så att de kan arbeta och verka i samhället. Den syftar också till att möjliggöra fortsatta studier. Vuxenutbildningen ska förmedla sådana kunskaper som utgör den gemensamma referensramen i samhället och som utgår från de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna.

Grundläggande värden

Utbildningen ska [...] gestalta människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor.

Kunskaper och kompetens

Vuxenutbildningen ska ge eleverna möjligheter att få överblick och sammanhang. Eleverna ska få möjlighet att reflektera över sina erfarenheter och tillämpa sina kunskaper. Vad utbildningen ska leda till finns även uttryckt i EU:s nyckelkompetenser för livslångt lärande, där kompetenser uttrycks som en kombination av kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som en individ kan behöva för att kunna nyttja sin fulla potential och aktivt delta i samhälls- och arbetsliv.

Kursplan för utbildning i svenska för invandrare

Utbildningens syfte

Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare är en kvalificerad språkutbildning som syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. En elev med ett an-

nat modersmål än svenska ska inom utbildningen få lära sig och utveckla ett funktionellt andra-språk. Utbildningen ska ge språkliga redskap för kommunikation och aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv.

Utbildningens mål och karaktär

Utbildningen inom sfi karaktäriseras av att eleven utvecklar en kommunikativ språkförmåga. Detta innebär att kunna kommunicera, såväl muntligt som skriftligt, utifrån sina behov. Eleven måste få kunskaper och färdigheter av olika slag för att kunna göra relevanta språkliga val i förhållande till den aktuella kommunikativa situationen. Den kommunikativa språkförmågan innefattar olika kompetenser som samverkar och kompletterar varandra. [...] Eleven ska också utveckla sin interkulturella kompetens genom att reflektera över egna kulturella erfarenheter och jämföra dem med företeelser i vardags-, samhälls- och arbetsliv i Sverige.

Bedömning

Kunskapskraven är formulerade utifrån fem aspekter: hörförståelse, läsförståelse, muntlig interaktion, muntlig produktion och skriftlig färdighet. Kraven ska inte bedömas fristående från varandra utan läraren måste göra en helhetsbedömning av elevens språkliga förmåga och utgå från vad eleven faktiskt klarar av språkligt. Den språkliga korrektheten ska relateras till den innehållsliga och språkliga komplexiteten.